

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์

1) ความหมายของทุนมนุษย์

คำว่า “ทุนมนุษย์” แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ Human Capital แบบตรงตัว ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของทุนมนุษย์ที่หลากหลาย ดังนี้

อดัม สมิท ได้ให้ความหมายของทุนมนุษย์ไว้ตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในแง่ของการเป็นเจ้าของแรงงาน เป็นความหมายที่เป็นรูปธรรม

Gary Becker ได้ศึกษาค้นคว้าและกำหนดขึ้นมาเป็นทฤษฎีที่เรียกว่าทฤษฎีทุนมนุษย์โดยมุ่งเน้นการลงทุนไปที่ขีดความสามารถและทักษะในการทำงานของบุคลากรในองค์กร

William R. Tracey ได้ให้คำนิยามทุนมนุษย์ไว้ว่า หมายถึง ผลตอบแทนที่องค์กรได้รับจากความจริงรักภักดี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความพยายาม ความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของบุคลากรในองค์กร

Theodore W. Schultz นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลได้ให้ไว้ในปี ค.ศ. 1961 ในบทความชื่อ Investment in Human Capital ในวารสาร American Economic Review

Schultz ให้ความหมายคำว่า ทุนมนุษย์ ในบทความว่าหมายถึง ความสามารถทุกอย่างที่อยู่ในตัวคน ทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้ โดยแต่ละบุคคลที่เกิดมา จะมียื่นเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถ คุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่า ซึ่งคุณค่านี้อาจเพิ่มขึ้นเมื่อมีการลงทุนที่เหมาะสม

Lynda Gratton และ Sumantra Ghoshal อ้างถึงใน นิสตารค์ เวชยานนท์ (2551) ได้ให้ความหมายของ “ทุนมนุษย์” ว่าหมายถึงส่วนผสมของ 3 สิ่ง คือ

- 1) ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ประกอบด้วย ความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทักษะ ประสบการณ์ที่คนสะสมไว้ รวมทั้งความรู้ที่อยู่ในตัว
 - 2) ทุนทางสังคม (Social Capital) ประกอบด้วยเครือข่ายความสัมพันธ์
 - 3) ทุนทางอารมณ์ (Emotional Capital) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ เช่น การรับรู้ตนเอง (Self Awareness) ความมีศักดิ์ศรี (Integrity) การมีความยืดหยุ่น (Resilience)
- ในทางเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของทุนมนุษย์ไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ทุนมนุษย์เป็นส่วนที่แฝงอยู่ในตัวมนุษย์และเป็นนามธรรม ซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน ทักษะ ฝีมือ และสุขภาพพลานามัย ซึ่งมีผลต่อผลิตภาพของทุนมนุษย์เอง
- 2) ทุนมนุษย์กับทุนทางเศรษฐกิจอื่น มีความคล้ายกัน และแตกต่างกันหลายประการ
- 3) ทุนมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงค่าได้ตามเวลา โดยอาจเพิ่มหรือลดค่าของทุนมนุษย์ก็ได้

2) แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน

1) แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน ในสมัยก่อนนี้นักเศรษฐศาสตร์ไม่ได้แยกประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน ออกต่างหากจากเศรษฐศาสตร์แรงงาน จนกระทั่งในระยะ 30-40 ปี ที่ผ่านมานี้ เมื่อมีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการปฏิรูปในแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ตามแนวคิดของเคนส์มีอิทธิพลมากขึ้น ทำให้นักเศรษฐศาสตร์แยกประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน มาศึกษาวิเคราะห์ต่างหากจากเศรษฐศาสตร์แรงงาน

2) การสร้างทุนมนุษย์มีความสำคัญต่อกำลังคนและระบบเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น กล่าวคือ

2.1) การเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากร ความจำเรียนรู้และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมในการกระจายรายได้

2.2) การสร้างทุนมนุษย์เป็นทั้งสินค้าสาธารณะและสินค้าส่วนบุคคล

2.3) ขนาดของการลงทุนในทุนมนุษย์อาจใหญ่มาก และกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้มาก

โดยในทางเศรษฐศาสตร์ ระบุความแตกต่างระหว่างทุนมนุษย์กับทุนทางเศรษฐกิจอื่นดังต่อไปนี้

1) ทุนมนุษย์นั้นไม่อาจขายลิขสิทธิ์ได้ตามกฎหมาย ทุนทางเศรษฐกิจอื่นอาจซื้อขายแลกเปลี่ยน โอน หรือแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์

- 2) ทุนมนุษย์ไม่มีตัวตนและจับต้องไม่ได้
- 3) ทุนมนุษย์อยู่ในลักษณะที่ไม่อาจแยกออกต่างหากอย่างเด็ดขาดจากเจ้าของทุน หรือกล่าวได้ว่าไม่สามารถแยก "ทุน" ออกจาก "เจ้าของทุน"
- 4) การตั้งราคาของบริการของทุนมนุษย์ และการวัดมูลค่าของทุนมนุษย์จะเป็นไปไม่ได้

3) กำลังคนกับการศึกษา

การศึกษาเป็นทั้งการบริโภคและการลงทุน เพราะการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทั้งในขณะที่ศึกษาอยู่และในอนาคต ซึ่งการศึกษามีลักษณะของสินค้ากึ่งส่วนบุคคลและสินค้ากึ่งมหาชน ที่นอกจากจะให้ประโยชน์แก่ผู้ศึกษา ยังให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นในสังคมด้วย ดังนั้น รัฐก็มีเหตุผลเพียงพอที่จะใช้ทรัพยากรที่ได้จากภาษีอากรในการส่งเสริมบริการการศึกษา ทั้งนี้การที่จะทำให้กำลังคนมีการศึกษาในระดับที่ให้ประโยชน์แก่สังคม จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการศึกษา ให้สอดคล้องกับการวางแผนกำลังคน โดยการลงทุนทางการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายได้สูงขึ้น

2.1.2 แนวคิดในการลงทุนในทุนมนุษย์

การลงทุนในทุนมนุษย์ เป็นการเพิ่มคุณภาพของแรงงาน ซึ่งการลงทุนดังกล่าวเป็นการลงทุนในปัจจุบัน แต่ผลตอบแทนที่ได้นั้น บังเกิดขึ้นตลอดชั่วอายุขัยของบุคคลนั้น ซึ่งระดับของการตัดสินใจลงทุนอาจจะอยู่ในระดับบุคคลหรือครัวเรือน หรือในระดับที่สูงกว่า เช่น ระดับบริษัท หรือระดับประเทศก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจระดับใดก็ตาม จะเผชิญกับปัญหาความจำกัดของทรัพยากร การวิเคราะห์ในทางเศรษฐศาสตร์ เสนอให้เลือกลงทุนในโครงการที่จะมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เครื่องมือที่ช่วยการตัดสินใจลงทุนในมนุษย์ให้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิธีการหามูลค่าปัจจุบัน และอัตราผลตอบแทนภายในที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและผลได้ของโครงการต่างๆ

1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในทุนมนุษย์

1.1) กฎว่าด้วยมูลค่าปัจจุบัน

การเลือกโครงการที่จะลงทุนโดยวิธีมูลค่าปัจจุบัน ทำได้โดยการเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสผลได้ กับ มูลค่าปัจจุบันของกระแสต้นทุน ซึ่งโครงการเหมาะสมจะลงทุนต่อเมื่อ มูลค่าปัจจุบันของผลได้ของโครงการสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนของโครงการ หรือ ผลได้สุทธิปัจจุบันมีค่ามากกว่าศูนย์ ซึ่งอัตราคิดลดของโครงการจะแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ และสภาพตลาดเงินทุน ซึ่งอัตราคิดลดที่เหมาะสมควรจะเป็นอัตราคิดลดที่ได้จากอัตราดอกเบี้ยของโครงการลงทุนระยะยาว โดยผู้ตัดสินใจต้องกำหนดสถานการณ์ (Scenario) ของอัตราดอกเบี้ยในหลายระดับ เพื่อเปรียบเทียบค่าของอัตราดอกเบี้ยในระยะยาว ว่าควรจะตกอยู่ในช่วงใด

1.2) กฎว่าด้วยอัตราผลตอบแทนภายใน

คืออัตราที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของ ผล ได้สุทธิ จากการลงทุนมีค่าเท่ากับศูนย์ การนำเอาอัตราผลตอบแทนภายในไปใช้ในการตัดสินใจนั้น ผู้ตัดสินใจจะนำอัตราที่คำนวณได้นี้ไปเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม ถ้าอัตราผลตอบแทนภายในมากกว่าอัตราดอกเบี้ยก็จะลงทุนใน โครงการนั้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัทมรัฐ ธรรมธิ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ และกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของลูกค้ายุทธศาสตร์ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา ท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ และกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของลูกค้ายุทธศาสตร์ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองมัลติโนเมียล โพรบิตด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate : MLE) โดยแสดงค่า โดยแสดงค่า Marginal Effect พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและกองทุนรวมระยะยาวของลูกค้ายุทธศาสตร์ไทยพาณิชย์ จำกัด การทราบเงื่อนไขการลดหย่อนภาษีของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ อัตราผลตอบแทน ความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขของการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลรอบข้าง การตลาดและการโฆษณา ประชาสัมพันธ์

ประศาสน์ ไสลงวงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิตของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต และศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต ของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการศึกษาต่อในระดับมาก โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจมากที่สุดคือด้านเรื่องส่วนตัว ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านคุณสมบัติของสถานศึกษา

ธาริณี พัทธเจริญพงศ์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหลักสูตรนานาชาติของนักศึกษาชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลและศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหลักสูตรนานาชาติของนักศึกษาชาวต่างชาติ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในทวีปเอเชีย ขณะที่นักศึกษาต่างชาติเลือกศึกษามากที่สุดคือ คณะบริหารธุรกิจ โดยปัจจัยที่นักศึกษาต่างชาติให้ความสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการส่วนบุคคล การเทียบโอนหน่วยกิตไปยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับหลักสูตร มีการเรียนการสอนที่ทันสมัย และมีโครงการศึกษาดูงานในต่างประเทศ

ปริญญา ลีฮวน (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องอุปสงค์ต่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต ผลตอบแทนจากการทำงานที่เพิ่มขึ้น และความต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจศึกษาต่อให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นต้องศึกษาต่อระดับปริญญาโท เพราะว่ามีผู้จบปริญญาตรีเยอะขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันในการหางานที่สูงขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ทุนการศึกษาจากผู้ปกครอง และเห็นว่าการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสถาบันการศึกษาต่างประเทศและในประเทศมีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved